

گزارش موردی

گام‌های توسعه در آموزش پزشکی

مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

دوره دوازدهم، شماره چهارم، ص ۶۸۶ - ۶۸۴، ۱۳۹۴

گزارش یک مورد افت تحصیلی شدید دانشجوی رشته پزشکی در بدو ورود به دانشگاه با پیشینه تحصیلی عالی

عباس آقای افشار^{۱*}، مجید فصیحی هرندی^۲، سید نورالدین نعمت‌اللهی ماهانی^۳

۱. دکتری انگل شناسی، استادیار، گروه انگل شناسی پزشکی، دانشکده پزشکی، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

۲. دکتری انگل شناسی، استاد، گروه انگل شناسی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

۳. دکتری آناتومی، استاد، گروه علوم تشریحی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● دریافت مقاله: ۹۴/۹/۲۷ آخرین اصلاح مقاله: ۹۴/۱۰/۱۵ ● پذیرش مقاله: ۹۴/۱۰/۱۹

افت تحصیلی دانشجویان در نیمسالهای اول تحصیل اغلب به دلیل تغییر شیوه زندگی و عادت نداشتن به محیط جدید بویژه خوابگاه، جدایی از خانواده و درگیر شدن در مسائل عاطفی به دلیل حساس بودن سن ورود به دانشگاه مشاهده می شود. این گزارش به وضعیت تحصیلی محمد دانشجوی پزشکی می پردازد که با پیشینه علمی عالی و رتبه بسیار خوب در رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان قبول و در همان بدو ورود دو نیمسال متوالی مشروطی و دچار افت تحصیلی شدید می شود. محمد که از پشتمانه خانوادگی و وضعیت مالی نسبتاً مناسبی برخوردار است در بدو ورود درگیر مشکلات عاطفی می شود و با شکست در این مرحله دچار افسردگی و افت شدید تحصیلی میگردد، خانواده محمد با تصور کمک به فرزندشان دچار اشتباهات بزرگتر شده و دانشجوی یاد شده با دو نیمسال مشروطی متوالی بعدی در معرض خطر اخراج قرار میگیرد. با توجه به حساس بودن این مرحله از زندگی دانشجویان، علاوه بر کمک و توجه اساتید، باید مرکز مشاوره در دانشگاه بسیار فعال عمل کند و دانشجویانی را که دچار مشکلات عاطفی و افت تحصیلی می شوند را شناسایی نموده، تحت مراقبت های محسوس و نامحسوس نگه دارد و دلسوزانه با مشاوره سودمند و با همکاری خانواده به آنها کمک شود که از این مرحله بحرانی عبور و با شرایط جدید سازگار شوند.

کلید واژه‌ها: افت تحصیلی، مشاوره دانشجویی، دانشجوی رشته پزشکی

*نویسنده مسؤول: گروه انگل شناسی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● تلفن: ۰۳۴-۳۳۲۵۷۶۶۰ ● نمابر: ۰۳۴-۳۳۲۵۷۶۷۱

Email: afshara2@yahoo.com

مقدمه

علم و دانش در زندگی انسان جایگاه ویژه‌ای دارد و ابزاری است که انسان را توانا می‌کند که آینده را همان‌گونه که می‌خواهد بسازد. دانشجویان پویاترین قشر جامعه و مهمترین شاخص فرهنگ و معرفت یک جامعه هستند که اگر در مسیر درست هدایت شوند باعث ترقی جامعه و کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌شوند، دانشگاه بستر اصلی تربیت نسل جوان و جمعیت دانشجویانی است که چند سال از عمر و دوران جوانی خود را در آنجا می‌گذرانند. در این شرایط اساتید دانشگاه نقش موثری در تربیت دانشجویان دارند و باید تلاش کنند تا روحیه علمی دانشجویان را بالا برده و استعدادهای بالقوه آنان را شکوفا کنند، اگرچه سیره عملی استاد بیش از هر مساله می‌تواند تأثیرگذار باشد(۱). تجربه نشان داده است اساتیدی که وقت بیشتری را با دانشجو گذرانده اند تأثیر بیشتری در زندگی علمی و اخلاقی دانشجو داشته اند و چه بسا که مسیر زندگی وی را تغییر داده و به سمت تحصیل و تحقیق سوق داده اند. بهتر است دانش آموزان قبل از ورود به دانشگاه نیز جهت انتخاب رشته مناسب و هدف مشخص از طرف خانواده و معلمین مشاوره شوند تا هدفمند وارد دانشگاه شوند، متأسفانه دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه به دلیل نداشتن هدف دچار سردرگمی شده و به دلیل ترس از آینده ای که هنوز نیامده است انگیزه و اعتماد به نفس خود را از دست می‌دهند(۲). در حال حاضر برخی از دانشجویان به دلیل وابستگی‌های شدید در خانواده و توجه بیش از حد معمول والدین به دلیل تعداد کم فرزندان قادر به زندگی مستقل در ابتدای جدایی از والدین نمی‌باشند و نیازمند مراقبت و پشتیبانی هستند(۳). هدف از ارائه این مورد جلب توجه مسئولین آموزشی دانشگاه و سیستم مشاوره دانشگاه به وضعیت تحصیلی دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه می‌باشد که به دلیل تغییر شرایط زندگی و آغاز مرحله جدید بسیار حساس می‌باشد.

معرفی مورد

محمد* دانشجوی ۲۲ ساله رشته پزشکی برخاسته از خانواده ای فرهنگی که دوره دبیرستان را با معدل کتبی دیپلم بالای ۱۹/۷۵ در تیزهوشان گذرانده و در رشته پزشکی با رتبه سه رقیمی قبول شده، قبل از ورود به دانشگاه فقط درس می‌خوانده و هدفش فقط قبولی در رشته پزشکی بوده است و از طرف خانواده کاملاً تحت مراقبت بوده و حمایت می‌شده است، در نیمسال اول در خوابگاه ساکن می‌شود و در دو ماه اول هیچگونه مشکلی نداشته، بسیار شاد و راضی بوده و انگیزه زیادی برای درس خواندن داشته است و در این مدت دوستان خوبی هم پیدا کرده است، با گذشت دو ماه از شروع همین نیمسال دچار وابستگی عاطفی یکطرفه به یکی از دختران همکلاسی می‌شود و به گفته خودش تمام حواسش متمرکز این مساله می‌شود و در نهایت این ترم را به علت مشغله ذهنی با معدل ۱۱/۵ مشروط می‌شود، در پایان نیمسال از طرف دانشگاه خانواده اش از وضعیت تحصیلی وی با خبر می‌شوند، به گفته خود محمد به دلیل اینکه خیلی رابطه دوستانه و صمیمانه با والدین و دیگر اعضای خانواده اش نداشته است، نتوانسته مشکل عاطفی خود را به آنها اعلام کند، دلیل افت تحصیلی خود را به آنها شلوغی خوابگاه و عادت نداشتن به چنین محیطی نسبت می‌دهد، متأسفانه خانواده محمد بدون تحقیق و مشورت با مسئولین دانشگاه جهت کمک به فرزند خود منزلی در شهر اجاره کرده و برای تنها نبودنش با چند دانشجوی دیگر خارج از دانشگاه علوم پزشکی که هیچ سنخیت رشته‌ای با یکدیگر نداشتند هم خانه می‌شوند، مشکلات دانشجو مضاعف می‌شود و طبق گفته دانشجو "در این شرایط نه تنها ذهن من آزاد نشد بلکه آرامش و خواب هم از من گرفته شد، این نیمسال با کاهش یک نمره معدل نسبت به نیمسال قبلی و معدل ۱۰/۵ دوباره مشروط شدم" خانواده دانشجو که جزء خانواده‌های پیگیر بودند بعد از اطلاع از وضعیت تحصیلی دانشجو توسط آموزش دانشگاه این بار تصمیم می‌گیرند که سختی‌ها را تحمل کنند و ساکن کرمان

شدن در برابر آینده نامعلوم، سرخوردگی بدلیل فرصت‌های از دست رفته، نداشتن خودباوری و اعتماد به نفس و نهایتاً ترس از شکست می باشد که تنها با همکاری مسئولین دانشگاه، اساتید و خانواده می توان به آنها امید داد و انگیزه از دست رفته را باز گرداند.

در بررسی وضعیت محمد به خوبی مشخص می شود که نامبرده در مدتی که درگیر مشکلات عاطفی و بی انگیزگی می شود از طرف مشاور و خانواده مورد حمایت قرار نمی گیرد و خانواده وی پس از اطلاع یافتن از طریق آموزش دانشگاه تنها سعی می کنند به گمان خودشان با فراهم کردن امکانات بیشتر از خوابگاه شرایط درس خواندن بهتری برای محمد فراهم کنند، ولی متأسفانه به دلیل فاصله عاطفی عمیق بین والدین و محمد، بدون یافتن مشکل اصلی با اجاره نمودن خانه در سطح شهر و هم خانه شدن با افرادی که هم رشته نبودند مشکلات نامبرده را دو چندان می کند. جهت رفع مشکلاتی از این دست پیشنهاد می شود که خانواده ها به عنوان خط مقدم، ارتباط نزدیکتری با فرزندان خود مخصوصاً زمانی که فرزندان در شهری دیگر تحصیل می کنند داشته باشند و از کودکی فرزندان خود را تا حد امکان مستقل بار بیاورند، سیستم مشاوره دانشگاه بایستی خیلی قوی عمل کند، همه دانشجویان را پایش و پشتیبانی نموده و افراد در معرض خطر را در همان مراحل اولیه به صورت فعال شناسایی و سپس در طول دوران تحصیل تحت مراقبت بگیرد، ارتباط خانواده با دانشگاه بیشتر مورد توجه قرار بگیرد و کارگاههای مختلف آموزشی جهت دانشجویان و والدین در بدو ورود گذاشته شود.

*به لحاظ حفظ محرمانگی از نام ساختگی استفاده شده است.

شوند و این در حالیکه هنوز دانشجو درگیر مساله عاطفی خود می باشد و خانواده از علت اصلی افت تحصیلی فرزند خود آگاهی ندارند، بهبود شرایط این دانشجو در نیمسالهای بعد به ترتیب با معدل ۱۴ و ۱۵ صرفاً با ساکن شدن خانواده دانشجو در شهر محل تحصیل و مراقبت مستمر از وی حاصل شده است.

بحث و نتیجه گیری

در این گزارش وضعیت تحصیلی محمد مرور گردید، اگر پیگیری و مراقبت خانواده نبود چه بسا که سرنوشت همانند اخراج و یا اقدام به خودکشی پیدا می کرد. تغییر در نحوه زندگی، عدم سازش با شرایط جدید و شرایط خاص سنی، دانشجویان را در بدو ورود به دانشگاه در معرض آسیب‌های زیادی قرار می دهد که اگر مورد توجه سیستم مشاوره دانشگاه، اساتید و خانواده قرار نگیرد دچار بی انگیزگی و افسردگی شده و تاوان سنگینی جهت بازگشت به شرایط عادی باید پرداخت شود. عدم توانایی در اداره کردن زندگی به صورت مستقل و بدنبال آن بی انگیزگی و سرخوردگی دانشجو نشان می دهد که شاید دانشگاه و خانواده نتوانسته است نقش خود را به عنوان حامیان دانشجو به خوبی ایفا کنند. خانواده ها نتوانسته اند آنگونه که باید فرزندان خود را با اعتماد به نفس و خودباور تربیت نموده و مهارت های برخورد با مشکلات را در آنها شکوفا کنند، والدین تا زمان ورود به دانشگاه تمام امور شخصی فرزندان را انجام می دهند و با تصور کمک و محبت در حق فرزندان فرصت رشد و نمو و یادگیری را از آنان می گیرند و علاوه بر شخصیتشان را وابسته و منفعل بار می آورند. بی انگیزگی که هم اکنون در بین برخی دانشجویان شایع شده است به دلیل نداشتن هدف مشخص، ترس و تسلیم

in a problem-based learning medical curriculum. Med Educ. 2004; 38(5):482-91.

3. Kenny ME. College seniors' perceptions of parental attachments: The value and stability of family ties. J College Student Development. 1990; 31(1):39-49.

References:

1. Davis HA. Conceptualizing the role and influence of student-teacher relationships on children's social and cognitive development. Educational Psychologist. 2003; 38(4): 207-34.
2. Moffat KJ, McConnachie A, Ross S, Morrison JM. First year medical student stress and coping

Report an educational intense decline in medical student with excellent educational background

Abbas Aghaei Afshar^{1}, Majid Fasihi Harandi², Seyed Nouredin Nematollahi-Mahani³*

1. Ph.D. in Parasitology, Associate Professor, Department of Medical Parasitology, Faculty of Medicine, Institute of Futures Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

2. Ph.D. in Parasitology, Professor, Department of Medical Parasitology, Faculty of Medicine, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

3. Ph.D. in Anatomy, Professor, Department of Anatomy, Faculty of Medicine, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• Received: 18 Dec, 2015

• Received Corrected Version: 5 Jan, 2016

• Accepted: 9 Jan, 2016

Educational decline among university students during the first university terms is generally observed as a reason of the big change in lifestyle and not being accustomed to dormitory atmosphere, or it can be as a result of being involved with emotional matters, due to the special age at which they enter university. This research concerns the situation of a medical student ((Mohammad)) who enters Kerman medical university with a perfect educational background and a top rank in entrance exam of university but he encounters a noticeable underachievement in educating as soon as he starts his courses at university. Mohammad who is from a relatively supportive family and has a suitable financial situation in his family, gets involved with an emotional case and its following problems and matters, facing a breakup at this stage, he is suffered with depression and severe educational decline. His family, in order to help him, acts mistakenly and it brings about bigger problems. Therefore, after finishing two university terms with conditional educational situation, he exposes with the warning of being dropped out of university. Noticing the importance of this stage of life among university students, more than the consideration of university teachers, needs the contribution of consulting center of university in an effective way. so that they can identify students with emotional conflicts that leads them toward educational underachievement, and then offering them suitable and helpful consultation aimed to help them pass this serious phase of life and moreover, how to adopt themselves with new situations, surely with having their family support as well.

Key Words: Educational Decline, Medical Student, Consultation

*Correspondence: Department of Medical Parasitology, Faculty of Medicine, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• Tel: (+98) 34 3325 7660

• Fax: (+98) 34 3325 7671

• Email: afshara2@yahoo.com